ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ковачева Павла Івановича на тему «Процесуальні механізми цивільної конфіскації за законодавством України», поданій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації та обговорення наукових результатів дисертації кафедрою цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 2 від 13 жовтня 2026 р.)

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Визначення на конституційному рівні євроінтеграційного курсу України як незворотного, а також пов'язані з цим процеси гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу істотно впливають на динаміку розвитку процесуального права України. Це, зокрема, проявляється у формуванні та запровадженні нових правових інститутів і процесуальних механізмів, які раніше не були відомі національній правовій системі. Їх нормативне закріплення та практична реалізація закономірно привертають значну увагу як науковців, так і представників правозастосовної практики.

Так, починаючи з 2015 р., у системі цивільного судочинства функціонує спеціальний порядок розгляду та вирішення судом справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. Первинна модель відповідного механізму зазнала істотних змін після ухвалення нової редакції Цивільного процесуального кодексу України у 2017 р. та початку функціонування Вищого антикорупційного суду у 2019 р. У юридичній літературі зазначений механізм розглядається як одна з форм цивільної конфіскації, а аналіз практики його застосування дає змогу виявити низку теоретичних і практичних проблем, які потребують належного наукового осмислення.

Водночас процесуальні механізми цивільної конфіскації отримали нормативне втілення не лише у сфері запобігання та протидії корупції, а й в інших сферах суспільних відносин. Значною мірою це стало наслідком реакції

держави та суспільства на повномасштабну збройну агресію російської федерації проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 р., що зумовило пошук законодавцем нових правових засобів протидії фінансуванню держави-агресора, колаборaційній діяльності окремих осіб на території України, а також іншим загрозам національним інтересам і національній безпеці України.

Зокрема, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» від 12.05.2022 р. № 2257-IX було запроваджено окремий процесуальний механізм стягнення в дохід держави активів, який передбачає застосування процедур цивільної конфіскації щодо осіб, стосовно яких застосовано санкції.

З огляду на відносно незначний період, що минув від моменту запровадження відповідної моделі у правову систему України, нині складно робити остаточні висновки щодо ефективності її застосування. Водночас окремі положення законодавства про санкції та механізм стягнення підсанкційних активів у дохід держави вже на початковому етапі їх функціонування були сприйняті професійною правничою спільнотою неоднозначно та стали предметом наукової дискусії у фаховій юридичній літературі, а також широкого суспільного обговорення.

Наведене свідчить про актуальність дослідження проблематики цивільної конфіскації загалом та її процесуальних механізмів зокрема, що зумовлює необхідність подальшого розвитку наукових знань у цій сфері. Водночас вибір теми дисертаційного дослідження, її наукова новизна та теоретико-прикладне значення значною мірою визначаються відсутністю в національній доктрині процесуального права комплексного дослідження процесуального механізму цивільної конфіскації, зокрема його функціонування у справах про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, а також у справах про застосування санкцій у формі стягнення підсанкційних активів у дохід держави.

Таким чином, проведення комплексного дослідження окреслених питань на рівні дисертаційної роботи зумовлене, з одного боку, потребою у формуванні

та систематизації наукових знань про процесуальний механізм цивільної конфіскації, а з іншого – необхідністю визначення напрямів і конкретних способів удосконалення чинного законодавства України, що регулює правовідносини у сфері застосування цього інституту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах державної цільової комплексної програми «Судова влада: проблеми організації та діяльності» № 0111U000957 та фундаментальної науково-дослідної роботи «Актуальні питання захисту прав та охорони інтересів при адаптації цивільного процесуального законодавства до норм ЄС» № 0126U001062. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 12 від 30.06.2023 р.).

Наукове завдання, розв'язання якого отримано в дисертації. Мета дисертації полягає в тому, щоб на підставі комплексного теоретико-правового дослідження з'ясувати правову природу цивільної конфіскації, процесуальних механізмів її реалізації та особливості процесуальної форми розгляду і вирішення відповідної категорії справ, а також розробити пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання у цій сфері.

Для досягнення цієї мети були поставлені завдання, які виконано у повному обсязі:

– розкрито правову природу цивільної конфіскації як правового механізму припинення права власності на активи особи та їх стягнення в дохід держави;

– систематизовано форми цивільної конфіскації та досліджено процесуально-правові механізми їх реалізації;

– окреслено правові підстави застосування цивільної конфіскації за законодавством України;

– охарактеризовано процесуальну форму розгляду і вирішення справ про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, а також справ про застосування санкцій у формі стягнення активів у дохід держави;

– з'ясовано особливості доказування у відповідній категорії справ, зокрема предмет і стандарти доказування;

– виявлено недоліки та прогалини правового регулювання процесуальних механізмів цивільної конфіскації;

– сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення норм чинного законодавства України у відповідній сфері.

Наукова новизна одержаних результатів. Представлена робота є першим у національній правовій доктрині комплексним дослідженням інституту цивільної конфіскації з акцентом на розкриття проблематики функціонування її процесуальних моделей та особливостей процесуальної форми розгляду і вирішення відповідної категорії справ. До найбільш вагомих результатів, які відображають наукову новизну роботи та виносяться на захист, належать такі положення.

Уперше:

– сформульовано теоретичну концепцію цивільної конфіскації, засновану на її реституційній (відновлювальній) природі та ціннісному вимірі як правового інституту, що може бути дієвим та ефективним альтернативним інструментом протидії незаконному збагаченню, а також загрозам національним інтересам і безпеці України, з огляду на можливість застосування відносно спрощених процедур цивільного судочинства та стандартів доказування порівняно з кримінальним процесом;

– запропоновано авторський підхід до диференціації форм цивільної конфіскації з урахуванням передбачених нормами процесуального права процесуальних механізмів її застосування на загальну та спеціальні. Загальна форма передбачає застосування класичних інструментів позовного провадження цивільного судочинства при розгляді справ про безоплатне звернення майна в дохід держави з підстав, визначених нормами матеріального права. Спеціальні форми цивільної конфіскації являють собою автономні процесуальні механізми, закріплені на рівні окремих процесуальних інститутів, які визначають особливий порядок розгляду справ про конфіскацію активів у межах позовного

провадження з урахуванням специфіки здійснення окремих процедур цивільного судочинства;

удосконалено:

– характеристику процесуальної форми розгляду і вирішення справ про цивільну конфіскацію (стягнення необґрунтованих активів та підсанкційних активів) крізь призму специфіки нормативного регулювання відповідних процесуальних механізмів, яка виявляється в наявності спеціальних правил щодо територіальної та інстанційної юрисдикції; складу суду та учасників цивільних процесуальних правовідносин; елементної структури та змісту позову; предмета і стандартів доказування, а також змісту окремих стадій і процедур судового розгляду відповідної категорії справ;

– обґрунтування необхідності віднесення справ про цивільну конфіскацію активів за наслідками застосування санкцій до юрисдикції цивільного судочинства та врегулювання відповідного процесуального механізму на рівні окремої глави ЦПК України, а не КАС України. Таке обґрунтування здійснено з урахуванням доктринальних підходів до розмежування предметної та суб'єктної юрисдикції судів, а також усталеної практики застосування норм процесуального права, відображеної у правових висновках Великої Палати Верховного Суду, аналогічно до нормативного регулювання процедур цивільної конфіскації необґрунтованих активів;

– положення щодо недоцільності віднесення справ про цивільну конфіскацію активів за наслідками застосування санкцій до категорії справ, що розглядаються за правилами спрощеного позовного провадження. З огляду на сутнісну природу позовного провадження та фундаментальні засади диференціації позовного провадження на загальне і спрощене обґрунтовано, що застосування спрощеної процедури до цієї категорії справ створює ризики обмеження права на доступ до суду, порушення принципу рівності учасників процесу та зниження ефективності судового захисту. Такий висновок ґрунтується, зокрема, на сутнісних особливостях спірних матеріальних правовідносин, їх змісті, обсязі предмета доказування та кількості й характері

доказів, які підлягають дослідженню та оцінці судом;

– наукові положення щодо предмету доказування у справах про цивільну конфіскацію за наслідками застосування санкцій, до складу якого належить сукупність таких обставин і фактів: дотримання позивачем темпоральних меж звернення до суду з позовом про стягнення активів у дохід держави; належність відповідача до категорії осіб, щодо яких може бути застосовано санкцію у вигляді стягнення активів у дохід держави; попереднє застосування до відповідача санкції у вигляді блокування активів; наявність зв'язку між активом і відповідачем; наявність підстав для застосування санкції у вигляді стягнення активів у дохід держави; легітимність мети цивільної конфіскації активів;

– підходи до розкриття особливостей процедур виконання судових рішень про цивільну конфіскацію, які характеризуються нетиповістю їх правового регулювання порівняно із загальними процедурами, передбаченими Законом України «Про виконавче провадження», а також участю у відповідних процесуальних правовідносинах спеціальних суб'єктів залежно від застосовуваної моделі цивільної конфіскації: АРМА – при стягненні необґрунтованих активів; ФДМУ – при стягненні підсанкційних активів;

– теоретичні підходи до оцінки запроваджених у національному праві моделей цивільної конфіскації з позицій їх відповідності конвенційним стандартам та дотримання фундаментальних прав, гарантованих ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 1 Першого протоколу до неї. З урахуванням правових висновків ЄСПЛ у справах, в яких досліджувалися питання застосування конфіскаційних механізмів у позакримінальній сфері, обґрунтовано, що процесуальна модель цивільної конфіскації необґрунтованих активів не суперечить положенням ЄКПЛ за умови дотримання в кожному конкретному випадку сукупності критеріїв правомірності втручання у право на мирне володіння майном, а саме: законності втручання, наявності легітимної мети та дотримання справедливого балансу між вимогами загального інтересу і необхідністю захисту фундаментальних прав особи. Щодо іншої моделі цивільної конфіскації – стягнення підсанкційних активів,

запровадженої національним законодавством у 2022 р. та такої, що ще не була предметом оцінки ЄСПЛ, – з урахуванням виробленого Судом трискладового тесту пропорційності акцентовано увагу на проблемі дотримання критерію справедливого балансу та належного рівня процедурних гарантій при вирішенні питання про стягнення підсанкційних активів у дохід держави;

– зміст та співвідношення процесуальних категорій «позивач» та «набуття статусу позивача» в контексті визначення обсягу процесуальної правосуб'єктності учасників справ про цивільну конфіскацію та специфіки правового зв'язку «держава – прокурор» і «держава – Міністерство юстиції України», притаманного відповідній категорії справ. Обґрунтовано, що характерною особливістю набуття прокурором (у справах про стягнення необґрунтованих активів) та Міністерством юстиції України (у справах про стягнення підсанкційних активів) статусу позивача є відсутність необхідності доведення порушення інтересів держави, необхідності їх захисту та наявності підстав для такого представництва, оскільки відповідні повноваження реалізуються в силу прямої вказівки закону (ч. 4 ст. 56 ЦПК України, ч. 4 ст. 53 КАС України), зокрема на підставі ч. 1 ст. 290 ЦПК України та ч. 2 ст. 51 Закону України «Про санкції»;

– підходи до вирішення проблеми так званого «подвійного громадянства» при встановленні належності відповідача до категорії осіб, щодо яких може бути застосовано санкцію у вигляді стягнення активів у дохід держави. Запропоновані підходи ґрунтуються на сприйнятті громадянства як реального, а не лише формального політико-правового зв'язку фізичної особи з державою, що знаходить своє відображення у взаємних правах та обов'язках. З огляду на це підтримано правозастосовні підходи ВАКС, відповідно до яких у разі набуття громадянином України громадянства іншої держави, у тому числі держави-агресора, що опосередковується його зовнішньою поведінкою та демонстрацією стійкого правового зв'язку саме з цією державою, така особа в розумінні ч. 2 ст. 1 Закону України «Про санкції» може розглядатися як особа-нерезидент, щодо якої допускається застосування санкції у вигляді стягнення її активів у дохід

держави, без необхідності додаткового доведення перед судом здійснення нею терористичної діяльності, що, навпаки, є обов'язковим щодо відповідачів – громадян України;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо визначення місця цивільної конфіскації в системі підстав припинення права власності, передбачених ст. 346 ЦК України. У цьому контексті піддано критиці віднесення законодавцем стягнення необґрунтованих активів у дохід держави до самостійної підстави припинення права власності (п. 12 ч. 1 ст. 346 ЦК України), що, необґрунтовано протиставляє його конфіскації як підставі припинення права власності (п. 10 ч. 1 ст. 346 ЦК України). З метою усунення виявленої суперечності обстоюється позиція щодо необхідності закріплення положень про цивільну конфіскацію в межах ст. 354 ЦК України, яка визначає загальні правила щодо конфіскації як підстави припинення права власності;

– доктринальні підходи та пропозиції щодо перспектив розширення підстав застосування цивільної конфіскації у національному праві, зокрема як інструменту протидії іншим проявам незаконного збагачення, не пов'язаним із корупцією, але таким, що за своїм характером є складним для виявлення, розслідування та доведення, що ускладнює притягнення відповідних правопорушників до відповідальності із використанням традиційних методів кримінального переслідування (відмивання грошей, ухилення від сплати податків, торгівля наркотиками або зброєю тощо);

– наукове обґрунтування можливості використання відкритих даних, отриманих із застосуванням інструментарію *open source intelligence* (OSINT), як доказів при судовому розгляді справ про цивільну конфіскацію. Зокрема, у справах про стягнення активів за наслідками застосування санкцій, спираючись на узагальнення практики їх розгляду ВАКС, обґрунтовано, що OSINT-технології можуть бути важливим інструментом доведення фактів учинення на території України російських воєнних злочинів, порушень норм міжнародного гуманітарного права, а також інших протиправних дій, які за своїм змістом

підпадають під підстави для застосування санкцій, визначені ст. 51 Закону України «Про санкції».

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані і достовірні. Відповідно до визначеної мети та завдань у дисертаційній роботі було використано комплекс загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання.

Застосування діалектичного методу у взаємозв'язку з історико-правовим методом дало змогу розкрити правову природу цивільної конфіскації як правового інституту та способу припинення права власності, простежити історичні витоки відповідної правової конструкції в різних правових системах, а також дослідити особливості її ґенези та розвитку в національному правопорядку.

За допомогою порівняльно-правового (компаративістського) методу досліджено моделі цивільної конфіскації, сформовані в законодавстві зарубіжних держав, що дало змогу виявити їх спільні та відмінні риси, а також визначити особливості співвідношення відповідних правових конструкцій із механізмами цивільної конфіскації, передбаченими законодавством України.

Системний та структурно-функціональний методи використано для визначення місця цивільної конфіскації у системі правових засобів звернення активів у дохід держави, диференціації її окремих форм, встановлення взаємозв'язків між матеріально-правовими підставами та процесуальними механізмами їх реалізації, а також для дослідження структури процесуальної форми розгляду відповідної категорії справ.

Методи аналізу і синтезу застосовано при дослідженні правових підстав цивільної конфіскації, положень матеріального та процесуального законодавства, а також при аналізі особливостей розгляду справ про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави і справ про стягнення в дохід держави активів у зв'язку із застосуванням санкцій. Їх використання

також сприяло дослідженню змісту предмета доказування та стандартів доказування у відповідній категорії справ.

Застосування герменевтичного методу у поєднанні з формально-логічним методом забезпечило з'ясування змісту та взаємозв'язку норм національного матеріального і процесуального права, що регулюють відносини у сфері цивільної конфіскації, а також дало змогу виявити суперечності, прогалини та інші недоліки їх правового регулювання і сформулювати пропозиції щодо їх усунення.

Для комплексного досягнення мети дослідження використано також методи абстрагування, контент-аналізу, прогнозування, юридичного моделювання, узагальнення та аксіологічний метод. Застосування зазначеного методологічного інструментарію сприяло всебічному та системному дослідженню процесуальних механізмів цивільної конфіскації, оцінюванню їх відповідності основоположним принципам права та формуванню обґрунтованих висновків і пропозицій щодо вдосконалення відповідного правового регулювання.

Теоретичну основу дослідження склали наукові праці О. І. Антонюк, А. В. Біцюка, С. С. Бичкової, Н. Є. Блажівської, В. І. Бобрика, Я. В. Вороніжського, К. В. Гусарова, О. В. Дзери, Ю. С. Довгаля, С. В. Дюкарєвої, М. В. Жушмана, Б. П. Карнауха, В. В. Комарова, І. В. Коцюбко, В. І. Крата, В. І. Кройтора, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика, К. В. Мирось, В. В. Михайленка, Д. Г. Михайленка, Н. М. Навальнєвої, І. С. Нуруллаєва, А. С. Осадько, О. І. Попова, Н. Ю. Сакари, Д. М. Сібільова, В. В. Скочипляс-Павлів, І. В. Спасибо-Фатєєвої, Н. Ю. Філатової, Т. М. Хутор, Т А. Цувіної, О. В. Щербанюк, І. В. Яковюка та ін.

Крім того, у ході дослідження використано праці таких іноземних авторів: С. Бікеліса (S. Bikelis), Дж. Е. Веаса (J. E. Veas), М. Р. Вільямс (M. R. Williams), М. М. Галант (M. M. Gallant), Дж. Гендрі (J. Hendry), Дж. Е. Голкомба (J. E. Holcomb), Е. Дейга (E. Deig), Р. Дельфіно (R. Delfino), Н. Калеба (N. Caleb), А. Кеннеді (A. Kennedy), К. Кінг (C. King), Т. В. Кованжича (T. V. Kovandzic), М. Коллінза (M. Collins), Ф. Лікати (F. Licata), Дж. МакБрайда (J. McBride), Дж. П.

Нормана (J. G. Norman), Дж. П. Руї (J. P. Rui), Т. Сербі (T. Serby), У. Сайбера (U. Sieber), П. Спроата (P. Sproat) та ін.

Нормативну основу дослідження становлять цивільне процесуальне законодавство України та іноземних держав, зокрема, Австралії, Австрії, Великої Британії, Ірландії, Італії, Канади, Нігерії, США, Уганди, ФРН та ін. Емпіричною базою дисертації є практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), а також практика національних та іноземних судів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання в науковій, правотворчій, правозастосовній та освітній діяльності, зокрема шляхом застосування сформульованих у дисертаційній роботі теоретичних положень, висновків і пропозицій: 1) у науково-дослідній роботі – для подальшого розвитку наукових досліджень проблематики цивільної конфіскації в Україні, зокрема її правової природи, форм, процесуальних механізмів та процедур застосування, а також для поглиблення доктринальних підходів до визначення її місця в системі цивільно-правових і цивільних процесуальних інститутів; 2) у правотворчій діяльності – для вдосконалення положень чинного законодавства, що регулюють процесуальний порядок розгляду та вирішення справ про стягнення необґрунтованих і підсанкційних активів у дохід держави, з урахуванням необхідності забезпечення належного балансу між публічними інтересами та гарантіями захисту прав і законних інтересів учасників відповідних правовідносин; 3) у правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності та якості судового розгляду справ про цивільну конфіскацію, забезпечення однакового застосування норм матеріального і процесуального права, а також формування єдиних підходів до визначення предмета та стандартів доказування у відповідній категорії справ; 4) в освітньому процесі та навчально-методичній роботі – під час викладання навчальних дисциплін «Цивільне право» та «Цивільний процес», підготовки навчальних і навчально-методичних посібників, підручників та інших освітніх матеріалів для здобувачів вищої юридичної освіти, а також при розробленні окремих тем і навчальних модулів, присвячених сучасним механізмам захисту майнових прав

та інтересів і застосуванню цивільно-правових засобів конфіскації.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію підготовлено на кафедрі цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, обговорено на засіданні кафедри, схвалено і рекомендовано до захисту. Основні положення дисертації доповідалися та були оприлюдені на таких науково-практичних конференціях: Круглому столі, присвяченому Європейському дню цивільної юстиції (м. Харків, 27 жовт. 2023 р.); Науково-практичній конференції «Юридична осінь 2023 року» (м. Харків, 17 листоп. 2023 р.); Науково-практичній конференції «Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців» (м. Харків, 17 квіт. 2024 р.); Науково-практичній конференції «Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні та світі» (м. Суми, 31 трав. – 1 черв. 2024 р.); Круглому столі, присвяченому Європейському дню цивільної юстиції (м. Харків, 25 жовт. 2025 р.)

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні положення й висновки дослідження відображено у восьми наукових працях з яких: три наукові статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз; тези п'яти доповідей на науково-практичних заходах.

Наукові праці, які відображають основні результати дисертації:

1. Ковачев П. Належний відповідач у справах про цивільну конфіскацію необґрунтованих активів. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2024. № 6. С. 80-83. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/18.

2. Ковачев П. І. Проблематика предметної юрисдикції справ про цивільну конфіскацію активів за наслідками застосування санкцій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2024. Вип. 86. Ч. 2. С. 119-124. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.19.

3. Ковачев П. І. Інститут цивільної конфіскації в світлі практики Європейського суду з прав людини та національний контекст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2025. Вип. 90. Ч. 2.

С. 90-97. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.12.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Ковачев П. І. Особливості суб'єктного складу учасників справ про цивільну конфіскацію активів. *Юридична осінь 2023 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.- практ. конф. молодих учених* (м. Харків, 17 листоп. 2023 р.). / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, рада молодих учених, студент. наук. т-во. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2023. С. 137-140.

5. Ковачев П. І. Еволюція національного законодавства у сфері цивільної конфіскації активів: процесуальний аспект. *Європейський день цивільної юстиції: матеріали круглого столу* (м. Харків, 27 жовт. 2023 р.) / за заг. ред. проф. К. В. Гусарова. Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 57-61.

6. Kovachev P. Civil forfeiture of unexplained assets on the example of the British unexplained wealth orders model. *Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців. Матеріали 11 Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції іноземними мовами* (м. Харків, 17 квіт. 2024 р.). Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого / Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2024. С. 105–108.

7. Ковачев П. І. Процесуальні форми цивільної конфіскації за законодавством України. *Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні та світі: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю заснування Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка* (м. Суми, 31 трав. 2024 р. – 01 черв. 2024 року). У 2-х томах. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024. Т.2. С. 117-120.

8. Ковачев П. І. Особливості виконання судових рішень у справах про цивільну конфіскацію за наслідками застосування санкцій. *Європейський день цивільної юстиції : матеріали круглого столу* (м. Харків, 25 жовт. 2025 р.). / за заг. ред. проф. К. В. Гусарова. Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2025. С. 92-94.

Опубліковані статті містять належним чином обґрунтовані наукові результати, що відповідають поставленій меті та сформульованим висновкам. У своїх публікаціях автор дотримується цінностей та принципів академічної доброчесності; випадків самоплагіату не виявлено.

Публікації, в яких висвітлені наукові результати дисертації здобувача, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та припинення дії рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу дослідження – науковий.

Загальний висновок. Дисертація Ковачева П. І. «Процесуальні механізми цивільної конфіскації за законодавством України» є кваліфікаційною науковою роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які виконують конкретне наукове завдання, що полягає в розробці теоретичних і прикладних положень щодо правової природи цивільної конфіскації з акцентом на розкриття проблематики функціонування її процесуальних моделей та особливостей процесуальної форми розгляду і вирішення відповідної категорії справ.

Дисертація є самостійною науковою працею, яку виконано з дотриманням правил академічної доброчесності. Наукова новизна, висновки та пропозиції сформульовані автором самостійно й обґрунтовані на підставі особистих досліджень.

Дисертація Ковачева Павла Івановича на тему «Процесуальні механізми цивільної конфіскації за законодавством України» відповідає вимогам оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та припинення дії рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та може бути подана до разової ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні:
завідувач кафедри
цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрНУ **Костянтин ГУСАРОВ**

13 жовтня 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІДДІЛ КАДРІВ
№02071139

Підпис Гусарова К.
Засвідчую
Нач.ВК 13 » 10 2026 р.